

Nr 459

Av herr Fälldin m. fl., i anledning av Kungl Maj:ts framställning
om anslag till Befrämjande av husdjursaveln m. m.

(Lika lydande med motion nr 382 i Första kammaren)

Fårantalets minskning under perioden 1945—1958 medförde att forskningen och rådgivningen inom fårområdet i allt högre grad försumrades, vilket i sin tur har försenat en sådan nyorientering inom fårskötseln som redan har skett inom jordbrukets övriga produktionsgrenar. Att fårstammen under senare år åter börjat öka beror främst på att fårskötseln i det förändrade jordbruket — trots en starkt eftersläpande rationalisering — har större förmåga än tidigare att hävda sig gentemot mjölkproduktion och ungnötssuppfödning. Detta gäller särskilt vid deltidjordbruk på foderväxtjordar, vilka som bekant omfattar över hälften av landets åkerareal.

Enligt kreatursräkningarna har 15 län från 1958 ökat fårstammen med omkring 13 % per år, medan de övriga fortsatt i tidigare minskningstrend med omkring 9 % per år. Utvecklingen är alltså mycket olikartad inom olika delar av landet. Skälet härtill är främst bristande upplysning och rådgivning.

Inom t. ex. Västernorrland, där flertalet fårgårdar är någon form av deltidjordbruk, har fårstammen genomsnittligt ökat med 25 % per år sedan 1958. Det främsta skälet härtill är en ovanligt effektiv rådgivning baserad på en väl skött fårkontroll, men viktigt är också att man där tillvaratagit ett bra fårmaterial, att mjölkornas avkastning är låg och att köttproduktion med ungnöt vid den korta betessäsongen i nedre Norrland har svårare att konkurrera.

Verkställd undersökning visar, att fårskötselns konkurrensförmåga gentemot mjölkkor är något större i Götalands skogsbygder, ungefär lika stor i Svealands skogsbygder men något mindre i norra Norrland än i Västernorrlands län. Främsta skälet till att utvecklingen trots detta är så olika i dessa olika delar av landet måste därför vara, att jordbrukarnas ringa erfarenhet av fårskötsel i många fall utgör ett starkt hinder för dess utveckling då rådgivningen samtidigt är bristfällig.

Bruttoavkastningen vid väl skötta fårgårdar i Västernorrland var 120 kr. per tacka år 1958, och nu räknar man med 200 kr. (exklusive avelsdjursförsäljningar). Med hänsyn till den under flera decennier starkt försummade forskningen och rådgivningen är detta mycket märkligt och bekräftar, att det ännu finns stora utvecklingsmöjligheter inom fårskötseln.

Den unika situationen för fårskötseln i Västernorrland bör jämföras med att den genomsnittliga bruttoavkastningen i hela landet enligt uppgift från lantbruksstyrelsen i nov. 1962 knappast överstiger 100 kr. per tacka. Det trots detta starkt växande intresset för fårskötseln bekräftar dels att lönsamhetsgränsen för fårskötseln torde ligga ganska lågt, dels att rådgivningen är mycket bristfällig inom stora delar av landet. Fårstammen ökar sålunda trots jordbrukarnas i regel ringa erfarenhet av fårskötsel. »Dessa brister äro inte minst påtagliga inom hushållningssällskapens rådgivnings- och upplysningsverksamhet», konstaterade Hushållningssällskapens förbund i mars 1960. Sedan dess har inga som helst åtgärder vidtagits från statens sida för att förbättra situationen.

Alltsedan 1918 har Svenska fåravelsföreningen för rådgivningen på fårområdet haft statsbidrag, och fåruppfödarna hade därutöver tillgång till särskild statskonsulent i fårskötsel. Statsbidraget uppgick år 1946 till 7 000 kr. och höjdes påföljande år — trots då gällande statsfinansiella läge — till 15 000 kr., vilket gällde under perioden 1947—1958. Den särskilda statskonsulentbefattningen i fårskötsel indrogs under början av 1950-talet. År 1958 prutades statsbidraget till 13 000 kr., och genom den ständigt fortgående försämringen av penningvärdet har detta belopp ytterligare reducerats mycket kraftigt. Det synes tämligen självklart, att nu utgående statsbidrag inte medger rådgivning i någon nämnvärd omfattning.

I avvaktan på en tillfredsställande lösning har Svenska fåravelsföreningen under flera år hemställt om en mycket blygsam ökning av statsbidraget för rådgivningen. Statens eget organ — lantbruksstyrelsen — har 1958 verkställt en utredning i ärendet och därefter gång på gång bekräftat, att statsbidraget måste ökas för att något så när tillfredsställande åtgärder skall kunna vidtagas.

Trots att fårskötseln enligt expertis och praktisk erfarenhet passar väl in i det nya jordbruket — särskilt inom skogsbygderna — trots att fårskötseln torde vara den enda animaliegrenen som alltjämt har stora avsättningsutrymmen och trots att rådgivningen inom stora delar av landet bevisligen är mycket otillräcklig, har staten ännu inte vidtagit några som helst åtgärder för att infria sitt ansvar enligt riksdagens principbeslut år 1958. Detta innebär som bekant, att statsbidrag skall utgå till utgifter som är en följd av att den statsunderstödda verksamheten måste kompletteras av avelsföreningarna.

Med anledning härav måste dels ökade medel ställas till Svenska fåravelsföreningens förfogande, dels statsmakterna snarast möjligt gå i författning om tillsättande av erforderligt antal specialkonsulenter för får. I avvaktan på att dessa konsulenter erhåller erforderlig erfarenhet på området är det nödvändigt, att Svenska fåravelsföreningens rådgivningsverksamhet förstärkes. Vi finner sålunda ofrånkomligt, att lantbruksstyrelsen, i avvaktan på en nödvändig lösning av rådgivningen inom fårområdet, er-

håller ett ökat anslag av minst 20 000 kr. för att kunna höja statsbidraget till SF från 13 000 kr. till 33 000 kr. för budgetåret 1963/64.

Med stöd av ovanstående hemställas,

att riksdagen måtte besluta att till främjande av husdjursaveln m. m. för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 2 435 000 kr., innebärande en uppräkningsmedel på 20 000 kr.

Stockholm den 24 januari 1963

Thorbjörn Fällidin

Jan-Ivan Nilsson

Fritz Börjesson

i Glömminge

Nr 460

Av herrar Grebäck och Antby, om utbildning av lantbruksjournalister.

(Lika lydande med motion nr 384 i Första kammaren)

Stockholm den 25 januari 1963

Erik Grebäck

Sven Antby